

KORKUT ATA TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi

The Journal of International Turkish Language & Literature Research

Sayı/Issue 10 (Mart/March 2023), s. 776-787.

Geliş Tarihi-Received: 23.02.2023

Kabul Tarihi-Accepted: 18.03.2023

Araştırma Makalesi-Research Article

ISSN: 2687-5675

DOI: 10.51531/korkutataturkiyat.1255545

Çağdaş Türk Lehçelerinde Ağaçkakanın Adlandırma Yöntemleri

Methods of Nomenclature of Woodpecker in Contemporary Turkish Dialects

Yakup TÜRKDİL*

Öz

Ad verme belli bir kurala bağlı değildir. Ancak dillerin yapısına, tarihî ve coğrafi şartlara, kişilerin kültürel durumlarına ve dünyayı algılama biçimlerine bakarak ad verme ile ilgili saptamalarda bulunabiliriz. İnsanların, zaman içinde ilgileri ve ihtiyaçları değişir. Bu değişim sonucunda aynı dilin lehçeleri de olsa aynı sözcüğün farklı yollarla yapılmış adlandırmaları ortaya çıkar. Adlandırma yaparken öncelikle doğadaki nesneyi yani bilinmeyeni algılamamız gerekmektedir. Algılama yaparken duyulardan yararlanılmaktadır. Ancak duyulardan yararlanma her dilde farklı olabileceği gibi aynı dilin farklı lehçelerinde de farklılık gösterebilir. Bu çalışmada bu farklılıklardan yola çıkarak ağaçkakan sözcüğünün çağdaş Türk lehçelerindeki adlandırma biçimlerini ele aldık. Öncelikle çalışmamızda adlandırma, duyular, algılama ve yansıma sözler ile ilgili bilgiler verilmiştir. Daha sonra Türk lehçelerindeki adlandırmaları tespit etmek için her bir lehçenin ulaşılabilen sözlükleri taranmıştır. Yazılı dildeki adlandırmaların yanı sıra kimi lehçelerin ağızlarında kullanılan adlandırmalar da çalışmada yer almıştır. Tespit edilen adlandırmaların hangi yöntemle yapıldığı belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışmanın sonuç bölümünden önce yazı dilinde kullanılan adlandırmalar tek bir tabloda verilmiştir. Tabloda adlandırmaların “görme duyusuyla”, “işitme duyusuyla” “dış görünüşe göre” “yaptığı işe göre” “yaşadığı yere göre” “yansıma sestten hareketle” yapıлып yapılmadığı gösterilmiştir. Böylece Türk lehçelerindeki ağaçkakan adlandırmalarına toplu bir bakış sağlanarak adlandırmaların yapılış yöntemleri ortaya konulmuştur. Ağaçkakan adlandırılırken en çok ve en az hangi yöntemin kullanıldığı tespit edilmeye çalışılmıştır.

Anahtar sözcükler: Ağaçkakan, adlandırma, algı, duyular, yansıma ses.

Abstract

Nomenclature is not subject to a specific rule. However, one can make determinations about nomenclature by looking at the structure of languages, historical and geographical conditions, the cultural status of people, as well as the way they perceive the world. People's interests and needs change over time. Such change results in different ways of naming of the same word in a language, despite being the dialects of the same language. Nomenclature, first, requires perceiving the object in nature, that is, the unknown. The senses are used for perceiving. However, the utilization of the senses may vary in every language-in fact, in different dialects of the same language. In this study, based on these differences, we discussed the nomenclature forms of the word “woodpecker” in contemporary Turkish dialects. Initial parts of our study offer information about naming, senses, perception, and onomatopoeic words. Then, accessible dictionaries of each dialect were screened in order to identify the

* Öğr. Gör. Dr., İstanbul Kültür Üniversitesi, Türk Dili Bölümü, İstanbul/Türkiye, e-posta: yakupturkdil@gmail.com, ORCID: 0000-0001-6794-8136.

nomenclature in Turkish dialects. In addition to the nomenclatures in the written language, the unique nomenclatures used in the specific dialects are also included in the study. The method used in creating the identified nomenclatures was determined. Before the conclusion part of the study, the nomenclatures used in the written language are given in a single table. The table below shows whether the nomenclatures are created by "sight", "hearing sense", "appearance", "according to main activity", "according to the habitat", or "based on reflection sound" or not. Thus, a collective overview of woodpecker nomenclatures in Turkish dialects was provided, and the methods used were revealed. This study aimed to determine the methods used while naming the woodpecker based on their frequency of use.

Keywords: Woodpecker, nomenclature, perception, senses, onomatopoeic sound.

Giriş

Adlandırma genel adlandırma ve özel adlandırma olarak ikiye ayrılır. Genel adlandırmada yeni bir bilgi dil ile karşılaşılır. Biçim ve anlam türeterek adlandırma oluşturulur. Yeni oluşturulan adlandırma, adlandırdığı bilgiyle birlikte doğar: *burun, kedi vb.* Özel adlandırma ise, tek ve özel varlıklara ad vermektir: *Buse, Mete vb.* (Karaağaç, 2013, s. 74).

Adlandırma, insanların çevredeki varlıkları ve nesnelere algılayıp onlara ad vermesidir. İnsanlar, çevremizde olan her şeye bir ad vermiştir. Varlıklara ve nesnelere verilen bu adlar; insanların hem birbirleriyle anlaşabilmesi için hem de doğaya hâkimiyet kurabilmesi için vazgeçilmez bir ön koşuldur. İnsanlar, varlıklara ve nesnelere ad vererek doğayı anlamlandırmış ve doğaya hâkimiyet kurmanın birinci koşulunu yerine getirmiştir.

Adlandırma insanların bilme isteğiyle ortaya çıkan içgüdüsel bir durumdur. İnsanlar, değer verme ve ciddiye alma gibi duygularının etkisiyle çevresindeki nesnelere ve varlıkları adlandırma yoluna gitmiştir. İnsan doğası gereği bir şeye hükmedebilmesi için o şeyi tanıması gerekir; eğer o şeyi tanımıyorsa korkar ve uzak durur. İnsan ilk önce kendisini tanımaya ve adlandırmaya çalışmıştır. Kendisini tanıdıktan sonra yakın çevresini daha sonra da doğadaki diğer nesne ve varlıkları tanımış ve adlandırmıştır (Karakulak, 2015, s. 20). Varlıkları ve nesnelere birbirinden ayıran ve onlara hükmetmeye yarayan en önemli şey addır. Adlar varlıkların ve nesnelere bir simgesi veya göstergesi değildir. Adlar o varlığın gerçek bir parçasıdır. Bir başka deyişle ad o varlığın kendisidir. (Ayaz ve Ayaz, 2010, s. 300).

Bir dilde her nesnenin her varlığın adı vardır. Eğer her varlığın ve nesnenin adı olmasaydı onları birbirinden ayırmak ve seçmek imkânsız olurdu. Duyular ve zihinle algılanan varlıkları tanımak ve anlamak için önce adlandırmak şart olmuştur. İnsanın toplumsal, kültürel ve sosyal kazanımlarından biri addır. (Kurbanov, 2011, s. 19).

Adlandırma yapabilmek için öncelikle doğada olup biteni algılayabilmemiz gerekmektedir. Türkçe Sözlükte algı "*Bir şeye dikkati yönelterek o şeyin bilincine varma, idrak.*" olarak tanımlanmıştır (TS, 2011, s. 92). Algı, kişinin duyu organlarıyla çevresinden yani dış dünyadan gelen duyuları zihninde işleme sokarak onları idrak etmesine denir. İnsanlar doğduğu andan itibaren tüm yaşamı boyunca dış dünyada olup biteni anlamak ve yeni durumlara uyum sağlamak için algılarını kullanırlar. Bir davranışın veya öğrenmenin ortaya çıkması için algının olması gerekmektedir (Sarp, 2013, s. 5). Duyular yoluyla alınan bilgilerin anlamlandırılarak yorumlanma sürecine ise algılama denir. Duyusal bilgiler anlamlandırılırken hem nesnel gerçekler hem de kişinin daha önceden edindiği ve sahip olduğu öznel bilgilerden yararlanır. Bu nedenle algılama kişinin beklentilerinden etkilenir. Dış dünyadan gelen duyular doğrudan algılanmaz. Algılamayı kişinin zihinsel yapısı ve pek çok içsel faktör (bireyin yaşantısı, ön bilgiler, güdülenme derecesi vb.) etkiler. Bu nedenle işlem sonucunda oluşan bilgi nesnel gerçek

değil, algılanan gerçektir (Senemoğlu, 2012, s. 288-293). Kişilerin dış dünyadan gelen yeni uyarıcılara yüklediği anlamlar genellikle geçmişteki yaşantılarına dayanır.

Dış dünyadan gelen uyarıları algılayan organlara duyu organları denir. İnsanlarda klasik görüşe göre beş duyu organı (kulak, göz, dil, burun ve deri) bulunmaktadır. Duyular; dış dünyadan alınan uyarıların anlamlı hâle dönüştürülmesi ve bu doğrultuda doğadaki şeylerin adlandırılmasında temel rol oynamaktadır. Bir varlığa veya nesneye ilişkin bilgi gerektirmeyen bilinç durumu duyudur. Duyularımız sayesinde nesnenin özellikleri ile ilgili elde ettiğimiz bilgiler ise algıdır. Bir sesi duyduğumuz zaman yaşadığımız şey duydur. Eğer bu sesle sesi ortaya çıkaran varlık veya nesne arasında bir bağ kurarsak bu da algıdır. (Budak, 2009, s. 225-226).

Tüm varlıklar dolaylı veya doğrudan çeşitli hareketlerin ve seslerin kaynağıdır. Duyu organlarımız sayesinde dış dünyayı duyarız, olup bitenleri görürüz, kokusunu ve tadını alırız veya dokunarak hissetmeye çalışırız. Böylece dış dünyadaki bilgileri adlandırmaya, söz biçimine getirmeye çalışırız. Dış dünyada oluşan seslerin insanda uyandırdığı hisleri adlandırması ve sözlere dökülmesi için dil devreye girer. Dış dünyada oluşan sesler sistemli biçimde sözcüğe dönüştürülerek anlatımlar renklendirilmiş ve canlı hâle getirilmeye çalışılmıştır. İnsanların en çok ilgisini doğadaki işleyişin sonucu çıkan seslerle doğadaki canlıların çıkardığı ses ve gürültüler çekmiştir. (Zülfikar, 1995, s. 1).

Yansıma sözler, doğadaki işleyişin sonucu çıkan seslerin taklidiyle veya canlıların çeşitli durumlara göre hareketleriyle oluşurlar. Günay Karaağaç, yansıma sözü "Gösterini ile gösterileni aynı olan gösterge veya taşıdığı sesleri, anlamın kendisi olan söz. Yansıma sözler gösterini ile gösterileni aynulaşmış olan dil göstergeleridir." (2013, s. 854) şeklinde açıklamıştır. Berke Vardar ise yansımayı "Dış gerçeklik düzleminde var olan ses ya da gürültüleri, işitimsel izlenimi yansıtacak biçimde aktaran, adlandırılan gerçeği ses öykünmesi yoluyla belirten dilsel öğe." (2002, s. 216) şeklinde izah etmiştir.

İnsanlar dış dünyada oluşan sesleri ve çeşitli durumları duyu organlarını kullanarak zihin sürecinden geçirip taklit etmeye çalışmıştır. Bu taklitler birebir taklitler değil, yaklaşık olarak benzer seslerdir. Bir kuşun ötüşü, suyun akışı, rüzgârın sesi, güneşin ışıldaması, kuşun ağacı delmesi, bir eşyanın düşmesiyle çıkan sesler yansıma sesleri oluşturur. İnsanlar, dış dünyada oluşan bu sesleri işitme ve görme duygusu daha ön planda olmak üzere tüm duyularla algırlar.

Diller yansıma sözlerle birbirlerine yaklaşırlar. Ancak doğadaki bu seslerin nasıl taklit edileceği hususunda hemfikir değildirler. Örneğin bir köpeğin havlaması her dilde farklı bir şekilde taklit edilir (Türkçe *hav hav*, İngilizce *woof woof*, Rusça *gav gav* vb.). Farklı dillerdeki yansıma sözlerin benzer olması aynı kökene sahip olduğunu göstermeyebilir. Çünkü yansıma sözlerdeki benzerlikler doğadaki sesleri taklit etmelerinden kaynaklanıyor olabilir.

Ağaçkakan, çağdaş Türk lehçelerinde adlandırılırken farklı duyular ve yöntemler devreye girmiştir. Aynı lehçede iki farklı duyudan hareketle farklı adlandırmalar yapılmıştır.

Çağdaş Türk Lehçelerinde "Ağaçkakan"

Ağaçkakan sözcüğü *Türkçe Sözlük*'te "Serçegillerden, gagasıyla ağaçları oyabilen ve ağaç kurtlarını yiyerek beslenen, uzun gagalı kuş." biçiminde açıklanmıştır (TS, 2011, s. 37). Türkiye Türkçesindeki *ağaçkakan* adlandırmasının yanı sıra *Derleme Sözlüğü*'nde *ağaç delen: ağaç gaganası, ağaç delen* (DS-I, 1993, s. 80); *Yeni Tarama Sözlüğü*'nde ise *ağaçdelegen (ağaçdelen)* (YTS, 1983, s. 3) biçimleri de bulunmaktadır.

Türkiye Türkçesinde *ağaçkakan* için adlandırmalar *ad + eylem* birleşimiyle yapılmıştır. Adlandırmalarda görme duyusu etkili olmuştur. Kuşun ağaca yaptığı eylemi gözlemledikleri biçimde kuşu adlandırmışlardır. Adlandırma yapılırken işten etkilenen ve yapılan iş birlikte kullanılmıştır.

Ağızlarda kullanılan diğer “*ağaçkakan*” adlandırmaları şu şekildedir:

ağaç delen (DS-I, 1993, s. 80)	delengiç (DS-IV, 1993, s. 1410)	tahtaki (DS- X, 1993, s. 3803)
ağaç gaganası (DS-I, 1993, s. 80)	deleyen (DS-IV, 1993, s. 1410)	tahtalağan (DS- X, 1993, s. 3803)
ağaç delen (DS-I, 1993, s. 85)	deligan (DS-IV, 1993, s. 1412)	takacan (DS-XII, 1993, s. 4733)
ala kabak (DS-I, 1993, s. 85)	demirdelen (DS-IV, 1993, s. 1417)	takaç (DS- X, 1993, s. 3805)
ala kakan (DS-I, 1993, s. 85)	dikdelağaç (DS-IV, 1993, s. 1484)	takagan (DS- X, 1993, s. 3805)
ala takaç (DS-I, 1993, s. 201)	gagaç (DS-VI, 1993, s. 1892)	takdelen (DS- X, 1993, s. 3807)
ala takalak (DS-I, 1993, s. 201)	gagana (DS-VI, 1993, s. 1892)	takıç (DS- XII, 1993, s. 4737)
alhatak (DS-I, 1993, s. 215)	gölük (DS-VI, 1993, s. 2146)	taktakacan (DS- X, 1993, s. 3811)
bodovan (DS-II, 1993, s. 201)	gudukdena (DS-VI, 1993, s. 2188)	taktaki (DS- X, 1993, s. 3811)
cükceleğen (DS-III, 1993, s. 1025)	gügük (DS-VI, 1993, s. 2216)	taktiliğen (DS- X, 1993, s. 3812)
çamaçakan (DS-III, 1993, s. 1063)	hartkakan (DS-VII, 1993, s. 2296)	tarkurtike (DS- XII, 1993, s. 4740)
çamdelen (DS-III, 1993, s. 1063)	hartlagan (DS-VII, 1993, s. 2296)	tekkuma (DS- X, 1993, s. 3865)
dahdilen (DS-IV, 1993, s. 1328)	kakacan (DS-VIII, 1993, s. 2599)	telken (DS- X, 1993, s. 3871)
dakdaka (DS-IV, 1993, s. 1330)	kakaç (DS-VIII, 1993, s. 2599)	tıkdelek (DS- XII, 1993, s. 4758)
dakdelen (DS-IV, 1993, s. 1330)	kalli (DS-VIII, 1993, s. 2611)	tıkdelen (DS- XII, 1993, s. 4758)
deddeleğen (DS-IV, 1993, s. 1396)	kekeçen (DS-VIII, 1993, s. 2722)	tıksıkıcan (DS- X, 1993, s. 3912)
deddelek (DS-IV, 1993, s. 1396)	kilibik (DS-VIII, 1993, s. 2799)	tıktıca (DS- X, 1993, s. 3912)
dekdelek (DS-IV, 1993, s. 1406)	kodana (DS-VIII, 1993, s. 2898)	tıktıkdeleğen (DS- X, 1993, s. 3912)
deleçen (DS-IV, 1993, s. 1409)	kuşkura (DS-VIII, 1993, s. 3016)	toktokucan (DS- X, 1993, s. 3949)
delegen (DS-IV, 1993, s. 1409)	tahdadelen (DS- X, 1993, s. 3801)	türülik (DS- X, 1993, s. 4014)
deleğeç (DS-IV, 1993, s. 1409)	tahtadelen (DS- X, 1993, s. 3803)	
deleğen (DS-IV, 1993, s. 1409)	tahtakellesi (DS- X, 1993, s. 3803)	

Azerbaycan Türkçesinde ağaçkakan anlamında *ağacdələn* ve *ağacdeşən* (Axundov, 2006, s. 54) sözcükleri kullanılmaktadır. Azerbaycan Türkçesi ağaçkakanı adlandırırken görme duyusunu kullanmış ve *ağaç* sözcüğünün yanına *deş-* ve *del-* eylemlerini getirmiştir. Türkiye Türkçesinde olduğu gibi kuşun ağaca yaptığı iş, adlandırmada önemli olmuştur.

Azerbaycan Dilinin Dialektoloji Lüğeti incelendiğinde karşımıza farklı adlandırmalar da çıkmaktadır. Tabasaran ağzında, *ağaç* anlamına gelen *tereg* sözcüğü ile oluşturulan *teregdeşən* (*təragdeşən*) sözcüğü kullanılmaktadır (Axundov vd., 2007, s. 492). Bu adlandırmada *ağaç* yerine *tereg* kullanılmıştır.

Azerbaycan Türkçesinin ağızlarında kullanılan diğer ağaçkakan adlandırmalarının kimileri görme duyusu ile kimisi ise işitme duyusu ile yapılmıştır. Bu adlandırmaların kiminde dış görünüş kiminde ise kuşun eylemi yani ağacı delmesi veya kakması ön plana çıkmıştır. Ağdam ağzında *dələyən* (Axundov vd., 2007, s. 123), Zaqatala ağzında *qaqac* (Axundov vd., 2007, s. 275), *qotoxlu* (Axundov vd., 2007, s. 311), *çiltan* (Axundov vd., 2007, s. 99), Sabirabad ağzında *qırmızıdon* (Axundov vd., 2007, s. 302), Göyçay, Xudat, Oğuz, Tərtər ve Ucar ağızlarında *çintal* (Axundov vd., 2007, s. 103) adlandırmaları kullanılmaktadır.

Ağdam ağzında kullanılan *dələyən* görme duyusu kullanılarak *dəl-* eyleminden türetilmiştir. Zaqatala ağzı da görme duyusunu kullanarak *qaq-* eyleminden *qaqac* sözcüğünü türetmiştir. Bu iki ağızda yapılan adlandırmada ana Azerbaycan Türkçesinde olduğu gibi *ad + eylem* değil sadece eylem kullanılmıştır. Sabirabad ağzında da görme duyusu kullanılmıştır. Ancak diğer adlandırmaların aksine kuşun yaptığı iş değil rengi esas alınarak *qırmızıdon* adlandırması yapılmıştır. Zaqatala ağzında kullanılan *qotoxlu* ve *çiltan* ile Göyçay, Xudat, Oğuz, Tərtər ve Ucar ağızlarında kullanılan *çintal* sözcüklerinin hangi duyu ile yapıldığı tespit edilememiştir.

Gagavuz Türkçesinde ağaçkakan sözcüğü *aaç kakan* biçiminde kullanılmaktadır (Kaynak ve Doğru, 1991, s. 1). Gagavuz Türkçesi görme duyusunun yardımıyla *ağaç* adıyla *kak-* fiilini kullanarak adlandırma yapmıştır. Adlandırma yapılırken kuşun ağaca yaptığı iş esas alınmıştır.

Daşdeşən [*da:şdeşən*], Türkmen Türkçesinde ağaçkakan sözcüğünün karşılığı olarak kullanılmaktadır (TİA, 2015, s. 256). Adlandırma yapılırken görme duyusu devreye girmiş ve *taş* anlamına gelen *daş* [*da:ş*] ile *del-* anlamına gelen *deş-* sözcükleri kullanılmıştır. Türkmen Türkçesi bu adlandırmayı yaparken kuşun yaptığı eylemi esas almıştır.

Kazak Türkçesinde ağaçkakan *tokülđak* olarak adlandırılmıştır (Malbağov vd., 2011, s. 228-229). Adlandırma yapılırken işitme duyusu ve yansıma sestten yararlanılmıştır. Kuşun ağacı delme işini yaparken çıkardığı *toğ* yansıma sesi adlandırmanın temelini oluşturmaktadır. Kazak Türkçesinin yanı sıra Nogay Türkçesi (Baskakova, 1963, s. 171) ve Karakalpak Türkçesi (Kalenderov, 1992, s. 333) de adlandırmada *tokülđak* sözcüğünü kullanmıştır.

M. Räsänen “Türk Dillerinin Etimoloji Sözlüğü Üzerine Bir Deneme” adlı çalışmasında bu sözcük ile ilgili şu maddeye yer vermiştir:

Oyrat: *toñırtka*, Baraba: *togurtku*, Teleüt: *tomortko*, *tomurtka*, Tuva: *torga*, Yakut: *toñsogoy*, *tonogos*, Teleüt: *torlagan*, Kazan Tatar: *tuk(ı)ran*, Kazak: *tokıl-dak* (1969, s. 488).

Kırgız Türkçesinde ağaçkakan için işitme duyusu yardımıyla yapılan *toñkuldak* (CAATAİ, 2010, s. 1197) sözcüğü kullanılmaktadır. Sözlükte *doñkuldak* (CAATAİ, 2010, s. 357) ve *koñkuldak* (CAATAİ, 2010, s. 740) biçimleri de yer almaktadır. *Doñkuldak* sözcüğünün yanında doğrusunun *toñkuldak*; *koñkuldak* sözcüğünde ise *toñkuldak* ile aynı

olduğu yazmaktadır. *Toñkuldak* adlandırması kuşun ağacı delme işini yaparken çıkardığı *toñk* yansıma sesi kullanılarak yapılmıştır.

Tatar Türkçesinde ağaçkakan için *tukran* sözcüğü kullanılmaktadır (Öner, 2009, s. 295). İşitme duyusu kullanılarak *tuk* yansıma sözünden türetilerek bu adlandırma yapılmıştır. Tatar Dilinin Kısaca Tarihi Etimoloji Sözlüğü'nde ise Seber ve Mişer Tatarcasında *tumurkan*, Doğu Türkçesinde *tumurkun*; Kazak Türkçesi, Tatar Türkçesi ve Başkurt Türkçesinde *tukıldık*, *tukıldavik*; Altay Türkçesinde *toñirtka*, Hakasçada *tobırgı*, Yakutçada *toñsoğoy* biçiminde olduğu belirtilmiştir (Ahmatyanov, 2001, s. 211).

E. Tenişev editörlüğünde kaleme alınan "*Sravnitelno-İstoriçeskaya Grammatika Tyurkskikh Yazıkov-Leksika*" adlı çalışmanın ağaçkakan maddesinde Tatar Türkçesinde ağaçkakan için *tumurtkā* sözcüğünün kullanıldığı belirtilmiştir (1997, s. 175).

Kırım Tatar Türkçesinde *taktak kuş* sözcüğü ağaçkakan yerine kullanılmaktadır (Useyinov, 2007, s. 77). Yansıma ses esas alınarak yapılan adlandırmada işitme duyusu etkin rol oynamıştır. Kırım Tatar Türkçesinde yansıma söz ve kuş sözcüğü birlikte kullanılarak adlandırma yapılmıştır.

Başkurt Türkçesinde ağaçkakan için görme duyusuyla oluşturulan *tumurtkā* sözcüğü yer almaktadır (Şahin, 2017, s. 643). Bu adlandırma *tumur-* (*kesmek, parçalamak, yarmak, dilimlemek*) fiilinden türetilerek yapılmıştır. Ayrıca ağızlarda *tuk* yansıma sözünden türetilen *tukran* sözcüğü de kullanılmaktadır.

Kumuk Türkçesinde ağaçkakan için *tonktonk* adlandırması kullanılmaktadır (Bammatov ve Gaciahmedov, 2011, s. 305). Kumuk Türkçesi işitme duyusu yardımıyla yansıma söz kullanarak adlandırma yapmıştır.

Karaim Türkçesinde ağaçkakan adlandırılırken görme duyusu kullanılmıştır. Ağaç ve kuş sözcükleri birlikte kullanarak *ağaç kuşu* (Baskakova vd., 1974, s. 43) adlandırması yapılmıştır. Bu adlandırmada kuşun yaşadığı yer esas alınmıştır.

Karaçay-Malkar Türkçesinde dört farklı adlandırma bulunmaktadır. Adlandırmalardan *ağaç kağgıç* (Tavkul, 2000, s. 71) ve *kağgan tavuk* (Tavkul, 2000, s. 385) kuşun ağaca uyguladığı delme işini anlatan *kağ-* fiili esas alınarak yapılmıştır. *Ağaç tavuk* (Tavkul, 2000, s. 71) ise *ağaç* ve *tavuk* sözcükleri kullanılarak kuşun yaşadığı yer esas alınarak yapılmıştır. Bu üç adlandırma için görme duyusu kullanılmıştır. Dördüncü adlandırma ise *kijna* (Tavkul, 2000, s. 257) sözcüğüdür. Bu adlandırmanın hangi duyu ile yapıldığı tespit edilememiştir.

Özbek Türkçesi ağaçkakan için *qizilishton* sözcüğünü kullanmaktadır (ANNTEİ, 2006, s. 277). Bu adlandırma yapılırken görme duyusuyla kuşun rengi esas alınmıştır.

Uygur Türkçesi hem işitme hem de görme duyusuyla oluşturulan adlandırmaları kullanmaktadır. Görme duyusuyla oluşturulan *tömür tumşuk* (Necip, 2016, s. 536) *demir* ve *gaga* sözcüklerinin birleşimiyle meydana getirilmiştir. Görme duyusu ile oluşturulan bir diğer adlandırma ise *sokuçaq* (Necip, 2016, s. 449) sözcüğüdür. Bu adlandırma kuşun yaptığı işi gösteren *sok-* eylemi kullanarak yapılmıştır. İşitme duyusu ile de *tok* yansıma sesinden *tok-tok* (Necip, 2016, s. 524) adlandırması oluşturulmuştur. İşitme duyusu kullanılarak *tuk* ve *toğ* yansıma sözlerinden türetilerek oluşturulan diğer adlandırmalar da *tukrañ* (Necip, 2016, s. 535) ve *toğuldağ* (Necip, 2016, s. 525) sözcükleridir.

E. Tenişev, çalışmasında Uygur Türkçesinde ağaçkakan için *toñkağa* sözcüğünün kullanıldığını belirtmiştir (1997, s. 175).

Uygur Türkçesinin ağızlarında da farklı adlandırmalar bulunmaktadır: Lopnur ağzında *toğ* yansıma sesiyle oluşturulan *toğtuk*, Hoten ağzında *toğıçaq* (Kuçar'da *toğıçek*)

(Öztuncer, 2006, s. 91) ve orman anlamındaki *cañgal* ile davulcu anlamındaki *dumbakçi* sözcükleriyle oluşturulan *cañgal dumbakçisi* (Öztuncer, 2006, s. 108) adlandırmaları yer almaktadır. Bu üç adlandırma da işitme duyusu ile kuşun çıkardığı ses esas alınarak yapılmıştır.

Altay Türkçesi, ağaçkakanın karşılığı olarak dört farklı sözcük kullanmaktadır. İlki görme duyusuyla kuş, ağaç ve kuşun yaptığı eylem birleştirilerek oluşturulan *agaş çokıytan kuş* (Naskali ve Duranlı, 1999, s. 21); ikincisi görme duyusuyla kuşun ağaca yaptığı iş esas alınarak *tomur-* (*odun, ağaç için kırmak, kesmek*) fiilinden *tomurtka* (*bk. tomurtka*) (Naskali ve Duranlı, 1999, s. 180); üçüncüsü *ala* sözcüğünden görme duyusuyla oluşturulan *alaş* (Çumakaev vd., 2018, s. 55); dördüncüsü ise yine görme duyusuyla kuşun görünüşünden hareketle *kara* ve *tas* (*kel, dazlak, çiplak*) sözcüğünden türetilen *karatas*¹tır (Naskali ve Duranlı, 1999, s. 98). Altay Türkçesi ağızlarında ise bir ağaçkakan türü için *alançık* sözcüğü kullanılmaktadır. M. Räsänen, çalışmasında *alançık* sözcüğü ile ilgili şu açıklama yer almaktadır:

Kuman: *alançık* “kara ağaçkakan”; Lebed: *alaş* “büyük benekli ağaçkakan”, “geyik”; Hakas: *alas* < *ala* “renkli, alaca” (1969, s. 16).

Hakas Türkçesinde ağaçkakanın karşılığı olarak iki farklı sözcük bulunmaktadır. Birincisi görme duyusu ile *tobır-* (*arasından geçmek, bir uçtan diğerine gitmek*) fiilinden türetilen *tobırğı* (Arıkoğlu, 2005, s. 508); diğeri ise yine görme duyusu ile *ala* sözcüğünden türetilen *alas* (Arıkoğlu, 2005, s. 35) sözcüğüdür. M. Räsänen, *alas* sözcüğüne *alançık* maddesinde değinmiştir. Sözcüğün *ala* “renkli” sözcüğünden türetilindiğini belirtmiştir (1969, s. 16).

Tuva Türkçesinde ağaçkakan için *torga* sözcüğü kullanılmaktadır (Arıkoğlu ve Kuular, 2003, s. 108). Sözcüğün hangi duyu ile yapıldığı tespit edilememiştir.

Saha (Yakut) Türkçesinde ağaçkakan yerine *toñsoğoy* sözcüğü kullanılmaktadır (Sleptsov vd., 2013, s. 455). *Toñsoğoy* sözcüğü *toñ* yansıma sözünden işitme duyusu kullanılarak oluşturulmuş olması muhtemeldir. Ayrıca sözlükte *tonogos* sözcüğü de yer almaktadır. Bu sözcüğün açıklamasında *toñsoğoy* sözcüğüne yönlendirmektedir (Sleptsov vd., 2013, s. 446-447).

E. Tenişev çalışmasında anlamca uyumlu köklerin etkisi sebebiyle bazen şekillerin kurallara aykırı gelişmeler gösterebileceğini belirtmiştir (Saha Türkçesi: *toñsoy-*, Hakas Türkçesi *tobır-*). Saha Türkçesindeki *toñsoğoy* sözcüğünün Mogolca kökenli olabileceğini söylemiştir (Moğolca: *toñsi-gul, toñsi-* “*vur-, çarp-*”) (1997, s. 175).

Sözlüklerde ayrıca *kirgil* (*siyah ağaçkakan*) sözcüğü de yer almaktadır (Sleptsov vd., 2007, s. 136). M. Räsänen çalışmasında bu sözcük ile ilgili şu maddeye yer vermiştir:

Yakutça: *kirgil* “siyah ağaçkakan”

~ Evenkice-Rusça Sözlük: *kire-kte* “siyah ağaçkakan”

~ Fince: *kärki*, Votyakça: *kir* (1969, s. 272).

Çuvaş Türkçesinde ağaçkakan anlamında kullanılan sözcükler şunlardır:

ula-kayık, ola-kayık (Aşmarin, 1929, s. 205): *Alaca, rengârenk; çubuklu, çizgili* anlamına gelen “*ula/ola*” ile *vahşi; kuş* anlamına gelen *kayık* sözcüğünün birleşimiyle oluşmuştur. Bu adlandırma yapılırken görme duyusu kullanılarak kuşun dış görünüşü esas alınmıştır. Ayrıca *siyah* anlamına gelen “*hora*” ile “*kayık*” sözcüğünün birleşimiyle “*hora kayık*”

¹Altay Türkçesinde *karatas* sözcüğünün *karadas* (Çumakaev vd., 2018, s. 284) ve *tas-kara* (Çumakaev vd., 2018, s. 659) biçimleri de kullanılmaktadır.

(Aşmarin, 1941, s. 201) biçimi de vardır. Bu adlandırma da yapılırken görme duyusu kullanılarak kuşun dış görünüşüne dikkat edilmiştir.

tihran / tihrîn / tihron / tuhran (Aşmarin, 1941, s. 9-10): İşitme duyusu kullanılarak *tuk ~ Çuv. tîk / tîh* yansıma sesinden türetilmiştir. Sözlüklerde ayrıca *ala*, *rengârenk* anlamına gelen *ula* ve siyah anlamına gelen *hora* ile *tihran* sözcüklerinin birleşiminden oluşan *ula-tihran* (Aşmarin, 1929, s. 206) ve *hora tihran (tihran)* (Aşmarin, 1941, s. 208) biçimleri de yer almaktadır.

şakkak (Bayram, 2019, s. 915): *Şak* yansıma sesinden işitme duyusu kullanılarak oluşturulan *şakka-* (*vurmak, takırdamak*) fiilinden türetilerek adlandırma yapılmıştır. Aşmarin'in çalışmasında *şakkan kayak* biçimi yer almaktadır (1950, s. 88).

ula-takka: *Ala*, *rengârenk* anlamına gelen *ula* sözcüğü ile *takka* sözcüğünün birleşimiyle oluşturulmuştur. Aşmarin *takka* sözcüğünün yazılı şeklinin *taka* olduğunu belirtmiştir (1929, s. 206). *Taka* sözcüğü *koç* anlamına gelmektedir. Adlandırma görme duyusu kullanılarak yapılmış ve kuşun ağacı kakması koçun kafa atmasına benzetilerek *ala koç* denilmiştir. Ayrıca sözlükte *ola-takkan* sözcükleri de yer almaktadır (Aşmarin, 1929, s. 206). Aşmarin *takkan* sözcüğünü açıkladıktan sonra ayrıca *ola-takkan* biçiminde kullanımının olduğunu belirtmiş ve *takka-* (*vurmak, kemirmek*) fiiline yönlendirmiştir (1937, s. 160).

ula-katka (ala ağaçkakan) (Aşmarin, 1929, s. 205) ve *xora katka (kara ağaçkakan)* (Aşmarin, 1941, s. 202) biçimleri de Çuvaş Türkçesinde yer almaktadır. Bu adlandırmalar *kat-* (*yontmak, kırmak, parçalamak*) fiilinden görme duyusu kullanılarak oluşturulmuştur.

Çağdaş Türk lehçelerinde kullanılan *ağaçkakan* adlandırmaları ve oluşturulma yöntemleri şöyledir²:

Sözcükler	Görme duyusuyla adlandırılmış	İşitme duyusuyla adlandırılmış	Dış görünüşe göre adlandırılmış	Yaptığı işe göre adlandırılmış	Yaşadığı yere göre adlandırılmış	Yansıma sestem hareketle adlandırılmış
aaç kakan (Gagavuz Türkçesi)	✓			✓		
ağaç kaçgıç (Karaçay-Malkar Türkçesi)	✓			✓		
ağaç kuşu (Karaim Türkçesi)	✓				✓	
ağaç tavuk (Karaçay-Malkar Türkçesi)	✓				✓	
agaş çokıytan kuş (Altay Türkçesi)	✓			✓		
ağaçdälön (Azerbaycan Türkçesi)	✓			✓		
ağacdeşön (Azerbaycan Türkçesi)	✓			✓		
ağackakan (Türkiye Türkçesi)	✓			✓		

² Tabloya yalnızca yazı dillerindeki sözcükler alınmıştır.

alas (Hakas Türkçesi)	✓		✓			
alaş (Altay Türkçesi)	✓		✓			
daşdeşen (Türkmen Türkçesi)	✓			✓		
kağgan tavuğ (Karaçay-Malkar Türkçesi)	✓			✓		
karatas (Altay Türkçesi)	✓		✓			
ķijna (Karaçay-Malkar Türkçesi)						
ola-takkan (Çuvaş Türkçesi)	✓			✓		
qizilishton (Özbek Türkçesi)	✓		✓			
soķuçaq (Uygur Türkçesi)	✓			✓		
şakkak (Çuvaş Türkçesi)		✓		✓		✓
taķtaķ kuş (Kırım Tatar Türkçesi)		✓		✓		✓
tīhran / tīhrīn / tīhron / tuhran (Çuvaş Türkçesi)		✓		✓		✓
tobırǵı (Hakas Türkçesi)	✓			✓		
toķıldaķ (Kazak Türkçesi)		✓		✓		✓
toķuldaķ (Uygur Türkçesi)		✓		✓		✓
tok-tok (Uygur Türkçesi)		✓		✓		✓
tomurtka (tomırtka) (Altay Türkçesi)	✓			✓		
tonķtonķ (Kumuk Türkçesi)		✓		✓		✓
tonogos (Saha (Yakut) Türkçesi)						
toñkuldak (Kırgız Türkçesi)		✓		✓		✓
toñsoǵoy (Saha (Yakut) Türkçesi)		✓		✓		✓
torga (Tuva Türkçesi)						
tömür tumşuķ (Uygur Türkçesi)	✓		✓			
tuķran (Tatar Türkçesi)		✓		✓		✓
tuķrañ (Uygur Türkçesi)		✓		✓		✓

tumurtka (Başkurt Türkçesi)	✓			✓		
ula-katka (Çuvaş Türkçesi)	✓		✓	✓		
ula-kayık, ola-kayık (Çuvaş Türkçesi)	✓		✓			
ula-takka (Çuvaş Türkçesi)	✓			✓		

Sonuç

Ad verme belli bir kurala bağlı değildir. Ancak dillerin yapısına, tarihî ve coğrafi şartlara, kişilerin kültürel durumlarına ve dünyayı algılama biçimlerine bakarak ad verme ile ilgili saptamalarda bulunabiliriz. İnsanların, zaman içinde ilgileri ve ihtiyaçları değişir. Bu sebepten ağaçkakanın hangi yöntemle, nasıl adlandırıldığı ve adlandırmada neden aynı dilin lehçelerinde farklı duyular kullanıldığını kestirmek çok zordur. Ama bu farklılıkların algıda seçicilikle ilgili olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Algıda seçiciliği ilgi ve ihtiyaçlar, kültür ve geçmiş yaşantılar (iç etmenler); uyarıcının şiddeti ve büyüklüğü, tekrar, zıtlık, hareketlilik, ani değişiklik ve tuhaflık (dış etmenler) etkiler. Ayrıca insanoğlu bir nesneyi hep bir mekân üzerinde algılayıp ve anlamlandırmaktadır. Ağaçkakan insanlara yakın ve onların görebilecekleri yerde yaşıyorsa adlandırma yapılırken genellikle görme duyusu; insanlardan uzakta ve sadece sesi duyuluyorsa işitme duyusu devreye girmiştir.

Aynı ya da farklı dile sahip insan bir nesneyi adlandırırken farklı duyuları kullanabilmektedir. Türkiye Türkçesi, Azerbaycan Türkçesi, Gagavuz Türkçesi ve Türkmen Türkçesi görmeyi öncelerken; Kazak Türkçesi, Karakalpak Türkçesi, Nogay Türkçesi, Kırgız Türkçesi ve Tatar Türkçesi ise işitmeyi önclemiştir. Uygur Türkçesi, Altay Türkçesi ve Çuvaş Türkçesi ise hem görmeyi hem de işitmeyi kullanmıştır. Adlandırma yapılırken farklı duyuların kullanılmasının coğrafya ve kültür gibi birçok nedeni vardır. Ama net bir açıklamasını yapmak oldukça zordur.

Çağdaş Türk lehçelerinde ağaçkakan adlandırılırken en çok görme duyusundan yararlanılmıştır. Görme duyusu kullanılarak yapılan adlandırmalarda en çok kuşun yaptığı iş etkili olmuştur. Ayrıca kuşun yaşadığı ortam ve kuşun dış görünüşü gözlemlenmiş ve adlandırma buna göre yapılmıştır. Kuşun yaşadığı ortama göre adlandırma yapma ise en az tercih edilen yöntemdir.

Türkiye Türkçesi, Azerbaycan Türkçesi, Gagavuz Türkçesi, Karaçay-Malkar Türkçesi ve Altay Türkçesi adlandırma yaparken kuşun yaptığı işten etkileneni (ağaç) ve kuşun yaptığı işi (kak-) bir arada kullanarak adlandırma yapmıştır. Karaim Türkçesi ve Karaçay-Malkar Türkçesi adlandırmada kuşun yaptığı işten etkileneni (ağaç) ve işi yapanı (kuş, tavuk) bir arada kullanmıştır. Diğer adlandırmalara bakıldığında ise çoğunlukla ya yansıma sesin türetilmesi ya da kuşun yaptığı eylemin türetilmesiyle tek bir sözcükten oluşturulduğu görülmektedir.

Kaynakça

- Ahmatyanov, R. (2001). *Tatar Telenen Kıskaçça Tarihi Etimologik Süzlege*. Kazan: Tatarstan Kitap Nəşriyatı.
- Anntei (2006). *Uzbek Tilinin İzohli Lugati*, C. V. Taşkent: Davlat İlmiy Nəşriyeti.
- Arıkoğlu, E. (2005). *Örneklili Hakaşça-Türkçe Sözlük*. Ankara: Akçağ Yayınları.

- Arıkoğlu, E. ve Kuular, K. (2003). *Tuva Türkçesi Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aşmarin, N., İ. (1929). *Slovar Çuvaşskogo Yazıka*, C. III. Ceboksarı.
- Aşmarin, N., İ. (1934). *Slovar Çuvaşskogo Yazıka*, C. VI. Ceboksarı.
- Aşmarin, N., İ. (1937). *Slovar Çuvaşskogo Yazıka*, C. XIII. Ceboksarı.
- Aşmarin, N., İ. (1941). *Slovar Çuvaşskogo Yazıka*, C. XV. Ceboksarı.
- Aşmarin, N., İ. (1941). *Slovar Çuvaşskogo Yazıka*, C. XVI. Ceboksarı.
- Aşmarin, N., İ. (1950). *Slovar Çuvaşskogo Yazıka*, C. XVII. Ceboksarı.
- Axundov, A. (2006). *Azerbaycan Dilinin İzahlı Lüğeti*, C. I. Bakü: Şerq-Qerb.
- Axundov, A., Kazimov, Q. Ş. ve Behbudov, S. M. (2007). *Azerbaycan Dilinin Dialektoloji Lüğeti*. Bakü: Şerq-Qerb.
- Ayaz, E. S. ve Ayaz, S. (2010) Iğdır İli Yer Adalarında Kullanılan Renk Adları Üzerine Bir İnceleme. *I. Uluslararası Aras Havzası Sempozyumu*. Kars.
- Bammatov, B. G. ve Gaciahmedov, N. E. (2011). *Kumuqça-Oruşça Sözlük*. Mahaçkala.
- Baskakova, N. A. (1963). *Nogaysko-Russkiy Slovar*. Moskova.
- Baskakova, N. A., Szapszala, S. M. ve Zajaczkowskiego, A. (1974). *Karaimsko-Rusko-polskiy Slovar*. Moskva.
- Bayram, B. (2019). *Çuvaş Türkçesi Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Budak, S. (2009). *Psikoloji Sözlüğü*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Caatai, A. (2010). *Kırgız Tilinin Sözdüğü*. Bişkek: Avrasya Press.
- Çumakaev, A. E. - vd. (2018). *Altaysko-Russkiy Slovar*. Gorno-Altayck.
- DS: *Derleme Sözlüğü* (1993). C. I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları (2. Baskı).
- DS: *Derleme Sözlüğü* (1993). C. II. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları (2. Baskı).
- DS: *Derleme Sözlüğü* (1993). C. III. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları (2. Baskı).
- DS: *Derleme Sözlüğü* (1993). C. IV. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları (2. Baskı).
- DS: *Derleme Sözlüğü* (1993). C. VI. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları (2. Baskı).
- DS: *Derleme Sözlüğü* (1993). C. VII. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları (2. Baskı).
- DS: *Derleme Sözlüğü* (1993). C. VIII. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları (2. Baskı).
- DS: *Derleme Sözlüğü* (1993). C. X. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları (2. Baskı).
- DS: *Derleme Sözlüğü* (1993). C. XII. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları (2. Baskı).
- Kalenderov, M. (1992). *Karakalpak Tilinin Tüsindirme Sözlüğü*, C. IV. Qaraqalpaqstan: Nökis.
- Karaağaç, G. (2013). *Dil Bilimi Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Karakulak, N. (2015). *Renklerde Adlandırma*. Yüksek Lisans Tezi. Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi.
- Kaynak, İ. ve Doğru A., M. (1991). *Gagauz Türkçesinin Sözlüğü*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Kurbanov, A. (2011). *Onomastiğin Esasları* (çev. Azad Ağaoğlu), C. I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

- Malbağov, M. vd. (2011). *Qazaq Edebi Tiliniñ Sözdigi*, C. XIV. Almatı.
- Memmedov, İ. (2007). *Azerbaycan Dilinin Sinonimler Lüğeti*. Bakü: Şerq-Qerb.
- Naskali, G. E. ve Duranlı, M. (1999). *Altayca-Türkçe Sözlük*. İstanbul: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Necip, E. N. (2016). *Yeni Uygur Türkçesi Sözlüğü* (çev. İklil Kurban). Şanghay.
- Öner, M. (2009). *Kazan-Tatar Türkçesi Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları ve Kesit Yayınları.
- Öztuncer, Ö. (2006). *Uygur Şiveleri Sözlüğü (A'dan Z'ye Kadar Transkripsiyonlu Metin)*. Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale: Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi.
- Räsänen, M. (1969). *Versuch eines Etymologyschien Wörterbuch der Türksprachen*. Helsinki: Suomalais-Ugrilainen.
- Sarp, F. T. (2013). *İşitme Engelli Bireylerde Görsel Algı*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Arel Üniversitesi.
- Senemoğlu, N. (2012). *Gelişim, Öğrenme ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya* (21. bs.). Ankara: Pegem Akademi.
- Sleptsov, P. A. vd. (2007). *Bolşoy Tolkoviy Slovar Yakutskogo Yazıka - Saxa Tılın Bihaarulaax Ullaxan Tılcıta*, C. IV. Novosibirsk: Nauka.
- Sleptsov, P. A. vd. (2013). *Bolşoy Tolkoviy Slovar Yakutskogo Yazıka - Saxa Tılın Bihaarulaax Ullaxan Tılcıta*, C. X. Novosibirsk: Nauka.
- Şahin, M. (2017). *Başkurt Türkçesi Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Tavkul, U. (2000). *Karaçay- Malkar Türkçesi Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Tenişev, E. R. (1997). *Sraonitelno-İstoriçeskaya Grammatika Tyurkskikh Yazıkov-Leksika*. Moskva: Nauka.
- TİA (2015). *Türkmen Diliniñ Düşündürişli Sözlüğü*, C. I. Aşgabat.
- TS: *Türkçe Sözlük* (2011). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Useynov, S. M. (2007). *Russko-Krımşkotatarskiy Slovar-Kırımşotatarca-Ruşça Lugat*. Simferopol: İzdatelskiy Dom "Tezis".
- Vardar, B. (2002). *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Multilingual Yayınları.
- YTS: *Yeni Tarama Sözlüğü* (1983). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Zülfikar, H. (1995). *Türkçede Ses Yansımaları Sözcükler*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.